

Starptautisko organizāciju noteikto sankciju realizēšana Latvijā – institucionālie, organizatoriskie un tiesiskie aspekti

Aldis Lieljuksis

Rīgas Stradiņa universitāte, Juridiskās fakultāte, Latvija

Ievads. Pēdējo divdesmit gadu laikā starptautisko organizāciju noteikto sankciju mehānisms nepārtraukti pilnveidojas un kļuvis par būtisku instrumentu, lai panāktu tādu valsts rīcību, kas nodrošinātu vai atjaunotu mieru, drošību un tiesiskumu valstī, pret kuru ir vērsti attiecīgie ierobežojumi. Latvijai kā ANO un ES dalībvalstij jānodrošina sankciju precīza izpilde. Atbildība par starptautisko organizāciju noteikto sankciju pārkāpšanu paredzēta Krimināllikuma (KL) 84. pantā. 2013. gada 1. aprīlī spēkā stājas Grozījumi KL, paredzot normā būtisku kaitējumu kā kvalificējošu apstākli. Nodarījuma vērtējuma kritēriji nav noteikti normatīvajos aktos, kā arī tā saturs krimināltiesību teorijā nav pētīts.

Darba mērķis. Izpētot starptautisko organizāciju noteikto sankciju realizācijas institucionālās sistēmas un darbības mehānisma efektivitāti, sagatavot priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidei. Sagatavot priekšlikumus KL 84. pantā paredzētā būtiska kaitējuma izpratnei. Lai sasniegtu darba mērķi, pētītas ANO Drošības padomes rezolūcijas, ES regulas un Latvijas Republikas normatīvie akti, publikācijas un tiesas nolēmumi, sankciju īstenošanas prakse Latvijā. Izmantota vēsturiskā, salīdzinošā, aprakstošā un analītiskā metode.

Rezultāti. Konstatētas nepilnības starptautisko sankciju ieviešanas mehānismā – izpildes, kontroles, informācijas aprites un publisko reģistru darbībā. Vērtējot būtiska kaitējuma vērtējuma kritēriju – “ievērojams apdraudējums”, jāņem vērā kaitīgās sekas ne tikai Latvijā, bet arī ārpus tās, turklāt ietekmes uz Latvijas starptautisko reputāciju kontekstā.

Secinājumi. Nepilnību novēršanai jāizdara grozījumi likuma “Par starptautisko organizāciju noteikto sankciju ieviešanu Latvijas Republikā” normās, paredzot iesaistītajām institūcijām papildu pienākumus un tiesības sankciju realizācijas mehānisma ieviešanas, izpildes un kontroles nodrošināšanā. Efektīva sankciju mehānisma ieviešana un atbildīgo iestāžu precīza noteikšana jāiekļauj Ministru kabineta noteikumu regulējumā.

Ņemot vērā prakses neesamību, lai nodrošinātu izpratni par KL 84. panta normā iekļauto “būtiska kaitējuma” saturu kā vērtējuma kritēriju, kas raksturīgs tieši šim nodarījumam, nepieciešams veikt izpēti teorētiskā līmenī. Būtiska kaitējuma saturošo elementu “ievērojams apdraudējums” un “vēl citas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības” satura noskaidrošanā ieteicams pieaicināt arī ārpolitikas speciālistus.